

FRÁSÖGN

af þingmannaráðstefnu um norðurskautsmál og fundum þingmannanefndar í Brussel 13.–15. september 2010

Níunda þingmannaráðstefnan um norðurskautsmál var haldin í Brussel 13.–15. ágúst 2010. Ráðstefnuna sóttu fyrir hönd Alþingis Þórunn Sveinbjarnardóttir, varaformaður Íslandsdeildar, og Kristján Þór Júlíusson. Ráðstefnan hófst með því að gestir voru ávarpaðir og boðnir velkomnir af Diana Wallis, varaforseta Evrópuþingsins og Pat the Cope Gallagher, þingmanni á Evrópuþinginu. Þá ávörpuðu jafnframt ráðstefnuna Maria Damanaki, fulltrúi framkvæmdastjórnar ESB um málefni hafsins og fiskveiða, Lene Espersen, formaður Norðurskautsráðsins og utanríkisráðherra Danmerkur, og Hannes Manninen, formaður þingmannanefndar um norðurskautsmál.

Í ræðu sinni sagðist Pat the Cope Gallagher vera þeirrar skoðunar að það væri mikilvægt fyrir Evrópusambandið (ESB) að taka virkan þátt í umræðu og stefnumótun um norðurskautsmál. ESB gæti reynst jákvæður kraftur til að takast á við þær margvíslegu áskoranir sem blasa við íbúum svæðisins. Norðurskautið breytist hratt sökum loftslagsbreytinga og afleiðingar bráðunar hafiss og leysingar snjóa á svæðinu séu m.a. opnun nýrra siglingaleiða og aðgengi að nýjum fiskveiðisvæðum. Þá sé áætlað að 30% af ónýttum olíu- og gasauðlindum heimsins sé að finna á norðurskautssvæðinu. Lene Espersen tók undir orð Gallaghers og sagði jafnframt að það að ráðstefna sem þessi væri haldin utan norðurskautssvæðisins væri í raun tákni fyrir vaxandi áhuga á svæðinu. Þá sagði Espersen frá áhersluatriðum Dana í formennsku í Norðurskautsráðinu en Danmörk tók við formennsku í ráðinu af Noregi í apríl 2009 og Svíþjóð mun taka við formennsku í apríl 2011. Diana Wallis ítrekaði í ræðu sinni mikilvægi ályktunartillögu Evrópuþingsins frá 2008 um alþjóðasamning til verndar norðurskautssvæðinu.

Fyrsti hluti ráðstefnunnar var tileinkaður umfjöllun um sjálfbæra nýtingu lifandi auðlinda á norðurskautssvæðinu og stýrði Þórunn Sveinbjarnardóttir umræðunni ásamt Pat the Cope Gallagher. Karl Falkenberg, yfirmaður þróunarsviðs framkvæmdastjórnar ESB, hélt erindi og ræddi meðal annars um áhrif mengunar á norðurskautssvæðinu á lífríkið og mikilvægi aukins samstarfs. Hann sagði skilning á hefðbundnum aðferðum frumbyggja við ákveðnar tegundir veiða á svæðinu vera til staðar en leggja þyrfti aukna áherslu á frekari samvinnu sem stuðlaði að sjálfbærri þróun. Þá hélt Erik Lahnstein, utanríkisráðherra Noregs, erindi þar sem hann ræddi meðal annars um stefnu Noregs í norðurskautsmálun, helstu áskoranir og tækifæri fram undan og ábyrgð strandríkjanna. Hann lagði áherslu á mikilvægi hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna og gildandi alþjóðasamþykkt á svæðinu.

Grænlenki þingmaðurinn, Sofia Rossen, var höfundur skýrslu þingmannanefndarinnar um sjálfbæra nýtingu lifandi auðlinda á norðurskautinu og kynnti hún helstu niðurstöður skýrslunnar fyrir fundargestum. Hún sagði sjálfbærar veiðar á selum og hvölum, sem alþjóðasamfélagið hefur veitt mikla athygli, mikilvægan þátt í samfélögum norðurskautssvæðisins. Í máli sínu hvatti hún veiðimenn og vísindamenn til að vinna saman að farsælli lausn varðandi sjálfbærar veiðar á svæðinu. Í umræðum um skýrsluna var m.a. rétt um nauðsyn þess að vernda hefðbundnar aðferðir við veiðar frumbyggja og að byggja ætti sjálfbæra nýtingu lifandi auðlinda á rannsóknum en ekki tilfinningasemi. Þá skapaðist umræða um ályktun Evrópuþingsins frá maí 2009 um bann á sölu selskinnsvara í Evrópusambandinu og gagnrýndi Kári Højgaard, formaður Vestnorræna ráðsins ályktunina harðlega.

Annar hluti ráðstefnunnar var tileinkaður umfjöllun um samvinnu á sviði menntunar og rannsókna á norðurskautssvæðinu auk eftirfylgni við alþjóðlegt heimskautaár. Norski þingmaðurinn, Morten Høglund, var höfundur skýrslu þingmannanefndarinnar um efnið og

kynnti hann helstu niðurstöður skýrslunnar fyrir fundargestum. Hann sagði áherslu vera á að tryggja hag íbúa svæðisins og að það yrði haft að leiðarljósi við frekari rannsóknir á svæðinu. Robert-Jan Smiths, yfirmaður rannsókna hjá framkvæmdastjórn ESB, hélt fyrirlestur um efnið auk dr. Joan Nyman Larsen, deildarstjóra hjá stofnun Vilhjálms Stefánssonar. Þórunn Sveinbjarnardóttir spurði Larsen hvaða leiðir væru færar til að vinna bug á þeim hindrunum sem hún nefndi í fyrirlestri sínum að hömluðu rannsóknarvinnu. Larsen svaraði því til að aukið aðgengi að upplýsingum og gögnum væri nauðsynlegt auk víðtækari skilnings á menningu og lífsskilyrðum íbúa á norðurskautssvæðinu. Þá ræddi Larsen um veika tengingu vísinda og stjórnmála og mikilvægi þess að fjármagn til verkefna væri dreift á sanngjarnan hátt þannig að frumbyggjar hefðu t.d. aðgang að sjóðum jafnvel þótt þeir væru ekki tengdir rannsóknar- eða háskólastofnun.

Þriðji hluti ráðstefnunnar var tileinkaður umfjöllun um loftslagsbreytingar og afleiðingar minnkandi íss á norðurskautssvæðinu. Jacqueline McGlade, yfirmaður hjá umhverfisstofu Evrópu hélt erindi um efnið og ræddi m.a. um niðurstöður rannsóknir sem gerðar hafa verið af stofnuninni á sviði loftslagsbreytinga. Þá kynnti rússneski þingmaðurinn, Igor Chernyshenko höfundur skýrslu þingmannanefndarinnar um efnið, helstu niðurstöður skýrslunnar. Þar var m.a. lögð áhersla á mikilvægi aukinnar viðleitni til að koma í veg fyrir loftslagsbreytingarnar og milda afleiðingar þeirra á íbúa og dýralíf norðurskautsins.

Undir lok ráðstefnunnar var samþykkt yfirlýsing sem að hluta til er beint til ríkisstjórna á norðurskautssvæðinu, Norðurskautsráðsins og stofnana Evrópusambandsins. Þar er m.a. kallað eftir samkomulagi um leitar- og björgunarmál til að tryggja viðeigandi viðbrögð við hugsanlegum slysum í kjölfar opunar nýrra siglingaleiða og betra aðgengi að niðurstöðum rannsókna frá alþjóða heimskautaárinu. Enn fremur var kallað eftir aukinni viðleitni til að draga úr loftslagsbreytingum og afleiðingum þeirra fyrir íbúa norðurskautsins. Íslensku þingmennirnir lögðu áherslu á aukið samstarf norðurskautsríkja um öryggi á hafinu auk stuðnings við frumkvæði Íslands við gerð annarrar vísindaskýrsla um loftslagsbreytingar á norðurskautssvæðinu og afleiðingar þeirra fyrir vistkerfi og mannlíf svæðisins (ACIA) árið 2014. Fyrirhugað er að skýrslan verði byggð á þeirri þekkingu sem rannsóknir alþjóða heimskautaársins hafa aflað um samfélög á norðurskautssvæðinu og velferð þeirra á breiðum grunni og mælti Þórunn Sveinbjarnardóttir sérstaklega fyrir þeirri tillögu. Við undirbúning yfirlýsingarinnar var skipuð sérstök nefnd sem hittist á tveimur fundum og fór yfir þær athugasemdir og tillögur sem lagðar voru fram.

Loks bauð Helgi Hjörvar, alþingismaður og fulltrúi Norðurlandaráðs á ráðstefnunni þátttakendur velkomna til næstu þingmannaráðstefnu um norðurskautsmál sem haldin verður í Reykjavík árið 2012. Fyrsta þingmannaráðstefnan var haldin í Reykjavík 1993 og hafa nú öll aðildarríkin átta auk Evrópuþingsins haldið slíka ráðstefnu, sem skipulögð er á tveggja ára fresti.

Þingmannanefnd um norðurskautsmál hélt tvo fundi samhliða ráðstefnunni. Á fyrri fundi nefndarinnar 13. september var farið yfir dagskrá ráðstefnunnar og drög að yfirlýsingu hennar. Nefndarmönnum var gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum varðandi drögin og þeim komið á framfæri við nefnd sem vann að gerð yfirlýsingar ráðstefnunnar. Á síðari fundi nefndarinnar 15. september var Hannes Manninen, fulltrúi finnska þingsins, endurkjörinn formaður nefndarinnar og Björn Willy Robstad, starfsmaður norska Stórþingsins, endurráðinn framkvæmdastjóri. Tillaga formanns sænsku sendinefndarinnar sem lögð var fram á fundi nefndarinnar í Ósló í júní 2010 varðandi það að formennska í nefndinni skiptist á milli aðildarríkjanna var rædd og sæst á að ákvörðun um útfærslu tillögunnar yrði tekin á næsta fundi nefndarinnar. Jafnaframt var ákveðið að fyrsti varaformaður nefndarinnar yrði valinn á næsta fundi nefndarinnar og lagði formaður sænsku landsdeildarinnar til að fulltrúi Íslands í þingmannanefndinni tæki við varaformenskunni. Næsti fundur nefndarinnar verður haldinn í Ottawa 16. nóvember 2010.

Frekari upplýsingar fást hjá ritara Íslandsdeildarinnar og á vefsvæðinu:

<http://www.arcticparl.org>

